KÖLTŐVEL
NEM JÁRNÉK
HERBSZT LÁSZLÓ ILLUSZTRÁCIÓIVAL
PETŐFI
200

KÖLTŐVEL NEM JÁRNÉK

SZERKESZTETTE: GRANCSA GERGELY

KÖLTŐVEL NEM JÁRNÉK

HERBSZT LÁSZLÓ ILLUSZTRÁCIÓIVAL

NOVELLÁK

PETŐFI 200

tilos_az Á könyvek

BALÁSSY FANNI

IGAZÁBÓL SZÁZHATVANKETTŐ

– Nagyobbnak képzeltem – szól ki váratlanul egy srác a csoportból.

Az idegenvezető értetlenül néz. A fiú a szoborra mutat.

– Nagy költő, nagy szavak. Ezek után másra számít az ember.

Az idegenvezető lassan leveszi a szemüvegét, és megtörli a pólója sarkában. Sokadjára hallja ezt, mégsem tudja, hogyan szerelhetné le az efféle megjegyzéseket.

– Zsoltikám, tudod, nem a méret a lényeg – kuncog hátulról a kipirult osztályfőnöknő. Indulás előtt meghúzta párszor a gyerekektől elkobzott kisüstit.

A fiú azonban nem tágít, számonkérőn az idegenvezetőhöz fordul.

– Azt mondta, hogy ez életnagyságú.

A férfi zavartan bólint. A fiú széttárja a karját.

– Erről beszélek. Így az egész életmű hiteltelen.

A tér másik szegletében ücsörgő bácsi fészkelődni kezd a padon.

– Hogy érti, hogy hiteltelen? – kiáltja szigorúan.

A fiú nem illetődik meg, zavartalanul folytatja.

– Tegye a szívére a kezét: ilyen méretekkel lehet-e folyton harcmezei seggberúgással fenyegetőzni?

A bácsi levegő után kapkod. A park gyöngykaviccsal felszórt sétányán babakocsi kerekei csikorognak, egy anyuka is beszáll a beszélgetésbe.

– Ez egy dolog, de mi van azzal a rémes tyúkos verssel? Három gyerek óta azt a nyomorult verset hallgatom, mintha csak ezt tanítanák az összes óvodában.

Az idegenvezető a halántékát dörzsöli.

– Szégyelljék magukat! A nemzet legnagyobb költőjéről így beszélni – fakad ki felindultan az öregúr.

– Már miért lenne ő a legnagyobb? – csattan fel egy vásárlásból hazatartó néni, és haragosan meglóbálja szimatszatyrát. – És József Attilával mi van?

– Én jobban bírom Aranyt – vonja meg a vállát a fiú mellett ácsorgó lány.

– Sose értettem, mit akart a *János vitéz*zel – emeli szájához a cigarettát a tér sarkán kávészünetét tartó kasszás nő, majd lassan kifújja a füstöt. – Hosszú is, zavaros is, azt meg végképp nem tudom, mit evett Jancsi Iluskán.

– A felező tizenkettes lejárt lemez – teszi hozzá egy járókelő.

– És mégis milyen idióta szereti jobban az Alföldet a hegyeknél? – szól közbe egy másik.

– Miatta buktam meg magyarból az érettségin. Miért kellene tudnom, hogy hány gondolat bántja? – morog az újságkihordó a biciklire, és fásultan elkerekezik.

– Unom, hogy minden közteret róla meg Kossuthról kell elnevezni – hajol ki a városháza ablakán egy tisztviselő. – Tér, köz, meg utca is el lett keresztelve utána, nem csoda, hogy a postások állandóan össze vannak zavarodva.

– És minden településen akad egy emléktábla arról, hogy ott járt. Képtelenség annyi helyen megfordulni – méltatlankodik egy néni, miközben zacskós kézzel felmarkolja, amit a pudlija a járdán hagyott.

– Ha állandóan csak úton volt, miből élt? – teszi fel a kérdést egy ászokos dobozt markolászó úr a közértből kilépve. – Minden költő ingyenélő mihaszna.

– És az senkit nem zavar, hogyan zsarolta érzelmileg Szendrey Júliát? – szól közbe egy padon gubbasztó fiatal lány, a kezében tartott könyvet – *A második nem* – az ölébe engedi. – Ideje leszámolni a hímsoviniszta kánonnal.

– Arról nem is beszélve, hogy az összes bordal kamu. Azt beszélik, a kocsmában is tejet ivott – hajol ki egy taxis a városháza előtt veszteglő autójából.

– Őt hetekig vesszük irodalomórán, a többieket meg gyorsan lezavarjuk – száll be a méltatlankodók táborába egy másik srác az iskolai csoportból.

– Igazságot Juhász Gyulának! – kiáltja egy lány forradalmi hangulatban.

Az idegenvezető próbálja csitítgatni a dagadó tömeget, de az egyre hangosabban méltatlankodik. Egyre többen jelennek meg a környező házak ablakaiban, ajtóiban, és harsogják a magukét. A forgalom leáll, hőbörgő tömeg állja el az autók útját. És akkor a vitát kirobbantó fiú beviszi a kegyelemdöfést.

– Százötven centivel ne akarjon az ember forradalmat csinálni.

– Százötven centi az anyád picsája – töri meg egy érces hang a ricsajt. Elnémul a tömeg, és tátott szájjal figyeli, ahogy a törékeny szobor leugrik a márványtalapzatról, és bajszáról ledörzsöli a rászáradt galambszart. – Ideje tiszta vizet önteni a pohárba – kiáltja, és a babakocsis anyukához fordul. – Mi baja van anyám tyúkjával?

– Semmi, igazán semmi! Nagyszerű vers, még nagyszerűbb jószág – mentegetőzik a nő.

Sándor a szimatszatyros nénihez robog.

– Na, és ki az a költő, akit maga említett?

A néni riadtan magára mutat, mintha bizonytalan lenne abban, valóban ő-e a kérdés címzettje. Sándor türelmetlenül int, hogy tessék csak mondani.

– József Attila – rebegi.

– Nem volt szerencsém ismerni – feleli Sándor. – Meséljen róla, ha már ilyen jóban vannak.

A néni lesápad.

– Igen, nos, volt az a nagyon szép verse az anyukájáról, izé, mi is a címe? – A tömegből mindenfelől morajlik a helyes megoldás. – Igen, a Mamó, és volt az az altató, ami nem fog most eszembe jutni, de sokat olvastam az unokámnak, és valahogy úgy van, hogy tamtararam tararam, aludj el szépen, kis Balázs.

Sándor néhány pillanatig a nénire mered, aztán inkább az Aranyt kedvelő lány felé fordul.

– Amúgy én is Aranyt bírom jobban. És hadd legyek világos, kedves hölgyem: Iluska jó nő, ezt eszi rajta a viszkető tökű Jancsi. Aki a felező tizenkettest fikázza, nem tiszteli a magyar elbeszélő költészet hagyományát, aki pedig képtelen megjegyezni, hogy egy, azaz egy gondolat bánt engemet, azon nem lehet segíteni. Szerintem az Alföld szebb, és másszon hegyet, akinek Imre az anyja. És nem, nem kértem, hogy utcákat nevezzenek el rólam, nem azt akarom, hogy egy megálló vagy kereszteződés miatt emlékezzenek rám, nekem elég, ha idézni tudnak tőlem pár sort, tararam nélkül. – A szimatszatyros néni lesüti a szemét. – Mindent be akartam járni, és mindent

meg akartam írni, mintha éreztem volna, hogy nincs sok időm, és nem akartam a feleségemet zsarolni, csak gyűlöltem a gondolatot, hogy egy nap majd mással lesz, és igyekeztem finoman utalni rá, hogy kiirthatatlanul jelen leszek, és rátelepszek minden kapcsolatára. Ne mondja senki, hogy ezt a kártyát még nem játszotta ki az exénél. – A lány a cipője orrára szegezi a tekintetét. – És ki szólt be a tej miatt? Hadd lássam, fel a kezekkel! – A taxis behúzza a nyakát. – Manapság legalább akkora teljesítmény nem összefosni magad a laktóztól, mint bírni az alkoholt, úgyhogy több tiszteletet. És akkor elérkeztünk hozzád, kedves cula barátom – fordul a srác felé. – Mondd, mi a minimális magasság, amivel forradalmat lehet kirobbantani?

A fiú zavarában a gyöngykavicsot rugdossa.

– Modellkedni se lehet 170 alatt.

Sándor halántékán lüktet egy ér.

– Ahogy a magasságodat elnézem, te bizonyára sokat tettél le az asztalra.

A fiú megvonja a vállát.

– Csináltam ezt-azt, nem tagadom.

Sándor int a kezével.

– Ne szerénykedj, elő a farbával.

– Az a helyzet, hogy magam is költő vagyok.

Sándor a nyelvére harap.

– Micsoda egybeesés, kolléga – mondja, és kézfogásra nyújtja kezét. – És miről költesz, ha szabad kérdeznem?

– Nehéz lenne egy mondatban megfogalmazni, elég szerteágazó témákkal dolgozom, nem szeretem magam egyetlen dologra vagy formára korlátozni. Mostanában egy saját fejlesztésű műfajjal, a mém–haiku-fúzióval

kísérletezem. Úgy érzem, ez lehet a költői lázadás legforradalmibb megnyilvánulása. Kissé ironikus látásmód, mély mondanivaló, lírai hang. Ideje végre felkavarni az irodalom poshadt állóvizét.

– Mémhaiku? – kérdezi Sándor értetlenül. A srác elé tartja a mobilját.

– Nem felvágásképp, de ez a tüntetésre írt versem tömegeket mozgatott meg: négyszázharmincan lájkolták, és harmincheten osztották meg. – Sándor a *Nemzeti dal*ra gondol, és jobbnak látja hallgatni. – Megvan bennem a lázadás hangja. Legalábbis ezt mondták a regionális slambajnokságon, ahol harmadik lettem.

– A lázadás hangja? – kérdez vissza Sándor.

– Ki vagyok én, hogy megkérdőjelezzem a zsűrit? – tárja szét a karját. – Vátesznek születni kell.

Sok minden kavarog Sándor fejében. A könnyedén papírra kúszó verssorok, meg azok, amik vérrel és verejtékkel születtek, a versütem lüktetése, a jelentéktelenség és a nagyság egyformán mellbevágó érzése, a bosszúság, amit az igazságtalanság ébreszt, a beteljesületlen vágyak, a felesége simogatása és a harcmezőn kapott ütések, a versek, amikről azt merte remélni, hogy évszázadokkal később is hatnak majd. Ürességet érez, és nem csak azért, mert a szobrászmester üregesre formálta. Volt ennek az egésznek bármi értelme? Elfordul a fiútól. A tömeg szétnyílik előtte. Átsétál a téren, át az úttesten, és megáll a közért előtt.

– Egy doboz tejet kérek – szól a kint cigarettázó eladóhoz. A nő berohan, lekap a polcról egy 2,8-asat, és Sándor kezébe nyomja.

– A számlát a költőnek nyújtsa be – mutat a fiúra, azzal visszamegy a márványtalapzathoz.

Volt ennek tulajdonképpen bármi értelme? Ügyesen fellép a magaslatra. A tömeg szótlanul lesi minden mozdulatát. A városháza falának támaszkodva ott figyel az öregúr, aki az elején a védelmébe vette. Elszántság és várakozás tükröződik a tekintetében, mintha szurkolna, hogy Sándor kerekedjen felül a végén. Talán éppen ez volt az értelme. Feltépi a tejesdoboz száját, és nagyot kortyol belőle.

– Tudod, mit, kolléga? – fordul a fiúhoz. – Kavarod a kurvanyádat, de nem ám a mi líránkat – kiáltja harciasan, azzal szoborrá dermed, kezében a tejesdobozzal. Bajszán csillognak a rászáradt tejcseppek.

UTÓSZÓ

Egy 2021-es felmérés alapján 1788 Petőfi vagy Petőfi Sándor utca van ma Magyarországon. Ezzel pedig Petőfi az, akiről ma a legtöbb közterület van elnevezve itthon. Ahogy ezek az utcák, terek mind-mind különbözőek, azt hiszem, mindenkinek másmilyen viszonya van Petőfihez és az életművéhez.

Amikor az antológiában szereplő novellák szerzőit felkértem, hogy írjanak a készülő kötetbe, azt szerettem volna, hogy bátran, szabadon nyúljanak mind a költő személyéhez, mind az életművéhez. Ráadásul mivel a kamasz, fiatal felnőtt olvasókat szeretnénk megszólítani ezzel a kötettel, ezért – és mert én sem tartom szerencsésnek a megcsontosodott, mumifikáló emlékezést – különösen fontosnak éreztem, hogy az iskolai ünnepségek és a könnyfelhős megemlékezések világától a lehető legtávolabb kerüljön az antológia. Így ezeket a szövegeket nem itatja át a pátosz, nem vágják magukat hősi pózba. Ehelyett inkább színesen, kaleidoszkópszerűen bemutatják, hányféleképp közelíthetünk Petőfihez, és rajta keresztül saját magunkhoz és a világhoz, amiben élünk. Jól megfér itt egymás mellett a múltból felbukkanó, az Instagramon influenszerkedő Xandro, a szerelmes verseivel forradalmat kirobbantó Petőfi mint történelmi alternatíva, vagy a Petőfiről elnevezett kenyér. Ugyanakkor az iskolai bántalmazás, a családon belüli erőszak vagy a női egyenjogúság kérdése is előkerül a szövegekben – mi történt

volna például, ha a márciusi ifjak fiatal nők lettek volna, és Petőfi kényszerül a konyhába, ahol titokban maga is megpróbálkozik a versírással.

Az illusztrációk sem veszik körül hamis ünnepélyességgel Petőfit és az életművét. A novellák nyomán, azokból inspirálódva olyan képek születtek, amik jól kifejezik akár önmagukban is azt a játékosságot, a kissé pimasz, provokatív, de szeretetteljes viszonyt Petőfihez, ami a szövegek sajátja is.

Hogy nekem, a szerkesztőnek kicsoda, micsoda Petőfi Sándor? Erre nincs egy válaszom, ahogy a kötetben szereplő novellák sem kínálnak egységes képet. Hol a *János vitéz* és az *A helység kalapácsa* szerzője, és ezáltal a gyerekkori esti mesék írója, hol a lánglelkű, forrófejű költő, akinek kamaszos virtusa fölforgatja, ha kell, az egész világot, hol pedig az a self-made man, aki evangélikusként, szlovák felmenőkkel a háta mögött megalkotta a nagy magyar költő imidzsét – még ha a kard, amit az oldalán viselt, olyan rozsdás is volt, hogy ki sem tudta húzni a hüvelyéből. És most már ő a költő, akinek a kétszázadik születésnapjára ezt az antológiát szerkeszthettem.

Grancsa Gergely
szerkesztő

TARTALOM

Gévai Csilla: *S Te, barátom?* 7
Cserna-Szabó András: *Júlia* 15
Nényei Pál: *A békés Petőfi* 25
Baráth Katalin: *Sherlock & Sándor* 29
Bánki Éva: *Tüzesen süt le a Logodi utcára* 41
Wéber Anikó: *Arcképek a falon* 53
Miklya Luzsányi Mónika: *Cserebogár* 63
Mészöly Ágnes: *Vigyázó szemetek* 71
Bendl Vera: *Egy fél mell meg a szabadságháborúk* 81
Kalapos Éva Veronika: *Petőfi kenyér* 91
Balássy Fanni: *Igazából százhatvankettő* 99
Kiss Judit Ágnes: *A harminchatezredik követő* 107
Rojik Tamás: *Petőfi összehoz* 119
Szabó Borbála: *Júlia Petőfije* 129
Molnár T. Eszter: *Doktor Júlia* 147

Utószó 165

Kedves diákok! Kérjük a holnapi, március 15-i megemlékezés miatt ünneplő, szép ruhában érkezzetek az iskolába!

Ugye ismerős? Aztán az ember egész nap ül a kényelmetlen ünneplőben és várja, hogy túlessen a kötelező, tíz perces iskolai megemlékezésen. Nemzeti dal és társai. Dögunalom. Fókuszban egy olyan alakkal, akiről mindent meg kell tanulni. Mikor és hova ment, kivel volt jóban, kivel nem, miről írt és miért úgy, ahogy. Plusz egy csomó versét is meg kell tanulni. Szabadság, szerelem, tragikus, korai halál. De valóban csak ennyi lenne Petőfi?

Ebben az antológiában tizenöt szerző tizenöt novellájával arra tesz kísérletet Petőfi Sándor születésének kétszázadik évfordulója alkalmából, hogy túllépve a jól ismert képen új megvilágításba helyezze a költőről alkotott képet, kivéve őt a poros, múzeumi helyéről, és olyan témákkal kapcsolja össze, amikre eddig nem is gondoltunk. Meg persze arra, hogy megmutassa, a felszín alatt hányféle módon gondolkodhatunk Petőfiről.

tilos_az könyvek

www.tilosaza.hu

ISBN 978-963-587-373-9

9 789635 873739

4990 Ft